

Ehdotus neuvoston asetukseksi eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2024 ja asetuksen (EU) 2023/194 muuttamisesta tiettyjen muilla vesillä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien osalta

Kokous

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Itämeren vuoden 2024 kalastusmahdollisuuksia koskeva tieteellinen neuvo on saatu kansainväliseltä merentutkimusneuvostolta 31.5.2023. Komissio antoi sen perusteella 28.8.2023 ehdotuksensa Itämeren kalastusmahdollisuuksista vuodeksi 2024.

Maatalous- ja kalastusneuvosto päättää asiasta kokouksessaan 23-24.10.2023. Ehdotusta käsitellään valmistelevasti myös Itämeren kalastusasioita käsittelevässä alueellistamistoimielimessä BALTFISH:ssa syys-lokakuussa.

Suomen kanta

Peruskanta

Suomi kannattaa Itämeren kalastusmahdollisuuksien vahvistamista vuodelle 2024 siten, että kalakantoja hyödynnetään kestävää enimmäistuottoa (Maximum Sustainable Yield, MSY) koskevan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisesti.

Kalastusmahdollisuudet tulee siten vahvistaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen 2016/1139 Itämeren turska-, silakka- ja kilohailikantoja ja näitä kantoja hyödyntäviä kalastuksia koskevan monivuotisen suunnitelman ja ICES:n niitä koskevan uusimman tieteellisen neuvon perusteella.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohien TAC

Suomi kannattaa ICES:n neuvon perusteella vuodeksi 2024 ratkaisua, joka perustuu vuosiksi 2022 ja 2023 tehtyjen lohien kalastusta koskevien kalastusrajoitusten jatkamiseen sekä lohienkalastuksen ajalliseen ja alueelliseen täsmäsäätelyyn Ljungan-joen lohikannan nopean elpymisen tukemiseksi. Täsmäsäätelytoimenpiteiden tulee kohdella kaupallista ja vapaa-ajan kalastusta tasapuolisesti.

Komission ehdotuksen mukaisen osa-alueiden 29N ja 30 lohienkalastuksen kieltämisen aiheuttamat vakavat kielteiset vaikutukset kaupalliselle ja vapaa-ajan kalastukselle olisivat kohtuuttomat verrattaessa niitä kalastuskiellon hyvin rajallisiin ja epävarmoihin myönteisiin vaikutuksiin Ljungan-joen lohikantaan.

Suomi katsoo, että vuoden 2024 TAC kaupalliselle kalastukselle asetettaisiin 50 000 loheksi siten, että Pohjoisella Itämerellä, Ahvenanmerellä, Saaristomerellä ja Pohjanlahdella (leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31) voidaan neljän merimailin sisäpuolella kutuvaelluksen aikana (toukokuun alun ja elokuun lopun välisenä aikana) kalastaa lohta kohdennetusti. Suomi katsoo, että TAC olisi laskettava 50 000 loheen komission esittämästä 53 967 lohesta, jotta otettaisiin huomioon lohien heikkous Tornion- ja Simojokeen vuonna 2023.

Lisäksi pyritään siihen, että vuoden 2023 ratkaisun tavoin muut Itämeren jäsenvaltiot siirtäisivät siirtämään hyödyttömiksi jäävät lohikiintiönsä tarvittavilta osin ylläpitämään Suomen (ja Ruotsin) rannikkokalastusta.

Suomi kannattaa lisäksi teknisten kalastussääntöjen jatkamista. Niihin kuuluvat siimojen käyttökielto kaupallisessa kalastuksessa neljän merimailin ulkopuolella Suomenlahtea lukuun ottamatta, enintään yhden eväleikatun lohien pitämisen vapaa-ajankalastajaa ja päivää kohden Itämeren pääaltaalla ja Pohjanlahdella sekä kaiken lohien vapaa-ajankalastuksessa saadun kalan maihin tuominen kokonaisuutena. Leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31 touko-elokuussa neljän merimailin sisäpuolella lohien vapaa-ajankalastusta ei rajoitettaisi EU-säännöksiin.

Suomi edellyttää, että komissio ja jäsenvaltiot valvovat edelleen, että Itämerellä ei harjoiteta laitonta lohienkalastusta ja että lohienkalastuksen edellä mainittua kieltoa Itämeren pääaltaalla noudatetaan.

Suomi pitää erittäin tärkeänä, että Itämerelle saadaan lohien monivuotinen suunnitelma.

Lisäksi Suomi katsoo, että kaikki kalastuskuolevuus tulee ottaa huomioon kalastuksen säätelyssä.

Suomenlahden lohien TAC

Suomi kannattaa Suomenlahden lohien TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti (11 800) siten, että hylkeiden vahingoittamien lohien sekä vapautettujen alamittaisten (kuolleet) lohien määrä ja arvioitu raportoimaton saalis sekä Venäjän osuus (9,3 %) vähennetään, jolloin EU TAC olisi komission ehdotuksen mukaisesti 10 144 lohta.

Pohjanlahden silakan TAC

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 48 824 – 63 049 tonnia (39 – 21 %:n vähennys vuoden 2023 TAC:sta 80 047 tonnia).

Suomi kiinnittää huomiota siihen, että Pohjanlahden silakkakannan tieteellisen neuvon tueksi on varattava riittävät resurssit, jotta neuvon laatua pystytään parantamaan.

Suomi katsoo, että komission ehdotus silakan kohdennetun kalastuksen kieltämiseksi on suhteeton ja ristiriidassa tieteellisen neuvon kanssa.

Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan TAC

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 41 706 – 52 459 tonnia.

EU:n TAC muodostuisi vähentämällä Venäjän osuus (9,5 %, 3 962 tonnia) ja ottamalla huomioon Riianlahden ja pääaltaan välinen vaellus (41 706 – 3 962 (Venäjän osuus) 2959 (Riianlahdella pyydettyä pääaltaan silakka) + 902 (pääaltaalla pyydettyä Riianlahden silakka), jolloin EU:n TAC olisi 35 687 tai pistearvolla enintään 45 418 tonnia (50 – 36 % vähennys vuoden 2023 EU TAC:sta 70 822 tonnia).

Suomi katsoo, että komission ehdotus silakan kohdennetun kalastuksen kieltämiseksi on suhteeton ja ristiriidassa tieteellisen neuvon kanssa.

Riianlahden silakkakannan TAC

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 27 696 – 41 370 tonnia. Kun otetaan huomioon pääaltaan liittyvä vaellus TAC olisi 30 026 – 43 427 tonnia (35 – 5 prosentin vähennys vuoden 2023 TAC:sta 45 643 tonnia).

Läntisen silakkakannan TAC

Suomi kannattaa ICES:n neuvon ja komission ehdotuksen mukaisesti sivusaalis-TAC:n vahvistamista läntiselle silakkakannalle.

Kilohailin TAC

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 191 075 – 247 704 tonnia. TAC:n tasossa tulee ottaa huomioon Venäjän osuus (10,08 %) siten, että EU:n TAC olisi 171 815 – 222 735 tonnia (23 – 1 % vähennys vuoden 2023 EU TAC:sta 224 114 tonnia).

Suomi katsoo, että komission ehdotus kilohailin TAC:n vahvistamiseksi siten, että otetaan huomioon silakan kohdennetun kalastuksen kieltäminen ja että silakalle vahvistetaan sivusaalis-TAC on perusteeton ja ristiriidassa tieteellisen neuvon kanssa.

Itäisen turskakannan TAC

Suomi kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti. Suomi myös kannattaa nykyistä kuturauhoitusta (touko-elokuu) ja vapaa-ajankalastuksen kieltämistä turskan pääasiallisilla esiintymisalueilla osa-alueilla 24-26.

Turskan sivusaaliskiintiön kohdennettu käyttö osana tutkimuskalastusta olisi aiempien vuosien mukaisesti sallittava, jotta turskakannan tilan kehitystä voidaan arvioida. Vaihtoehtoisesti tulee sallia turskaan kohdentuva pienimuotoinen kalastus alle 12 metrin pituisilla muilla kuin trooleja käyttävillä kalastusaluksilla läntisen silakan vuotta 2023 koskevan ratkaisun mukaisesti.

Lisäksi Suomen kannalta on tärkeää, että jäsenvaltiot sitoutuvat edelleen turskaa koskeviin kiintiövaihtoihin niin, että turska ei muodostu pullonkaulalajiksi muiden lajien kalastuksessa niille jäsenvaltioille, joiden turskakiintiöt ovat pienet.

Läntisen turskakannan TAC

Suomi kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti.

Punakampelan TAC

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti siten, että TAC on enintään 17 947 tonnia osa-alueilla 22 – 32 (vuonna 2023 TAC on 11 313 tonnia).

Meritaimen

Suomi kannattaa sitä, että meritaimenen kaupallisen kalastuksen kieltä jatketaan myös vuonna 2024 neljää meripeninkulmaa kauempana perusviivoista mitattuna.

Yhteisymmärryksen saavuttamiseen tarvittava neuvotteluvara

Suomi on neuvotteluprosessin aikana valmis hyväksymään ja valmistelemaan oma-aloitteisesti sellaisia ratkaisuja (esim. kalastuksen ajallisia ja alueellisia rajoituksia), jotka ovat ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä kalastuksen ja varovaisuusperiaatteen mukaisia sekä ovat tarpeen poliittisen yhteisymmärryksen saavuttamiseksi ja Suomen tavoitteiden edistämiseksi neuvostossa.

Pääasiallinen sisältö

Kansainvälinen merentutkimusneuvosto ICES antoi 31.5.2023 neuvonsa vuoden 2024 TAC:sta Itämeren kalakannoille (ks. taulukko alla). ICES:n neuvot muodostavat perustan komission ehdotukselle vuoden 2024 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä.

Komissio antoi 28.8.2023 ehdotuksensa vuoden 2024 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä. Ehdotuksen mukaiset TAC:t ja niiden muutokset on esitetty alla olevassa taulukossa:

Itämeren kalakanta	EU TAC 2023	Suomen kiintiö vuonna 2023 (ilman siirtoja vuodelta 2022), tonneja, lohi	ICES:n neuvo vuoden 2024 TAC:ksi Itämerellä	ICES neuvo 2024 / TAC 2023 muutos %	Komission ehdotus vuoden 2024 TAC:ksi Itämerellä
Pohjanlahden silakka	80 047	62 749	48 824 - 63 049	21 - 39 %:n vähennys	Sivusaalis-TAC
Pääaltaan silakka	70 822	15 531	35 687 - 45 418	36 - 50 %:n vähennys	Sivusaalis-TAC
Läntinen silakka	788 *	0	0	100 %:n vähennys	Sivusaalis-TAC
Riianlahden silakka	45 643	0	30 026 - 43 427	5 - 35 %:n vähennys	36 514
Kilohaili	224 114	11 573	171 815 - 222 735	1 - 23 %:n vähennys	Ei vielä ehdotusta
Pääaltaan/Pohjanlahden lohi	63 811 **	16 488 ***	60 000 ****	20 %:n vähennys ja rajausta Perämerelle	53 967 ****
Suomenlahden lohi	9 455	8 486	11 800	Ei muutosta	10 144
Läntinen turska	489 *	4	24	95 %:n vähennys	Sivusaalis-TAC
Itäinen turska	595 *	10	0	100 %:n vähennys	Sivusaalis-TAC
Punakampela	17 947	0	11 313	59 %:n suurenus	Ei vielä ehdotusta
* Sivusaalis-TAC, tutkimuskalastusta					
** Pyydettävissä touko-elokuussa aluevesiltä neljän merimailin sisäpuolella pohjoisella Itämerellä ja Pohjanlahdella.					
*** Kohdennettu pyynti sallittu touko-elokuussa aluevesiltä neljän merimailin sisäpuolella pohjoisella Itämerellä ja Pohjanlahdella					
**** Pyydettävissä touko-elokuussa Suomen ja Ruotsin aluevesiltä neljän merimailin sisäpuolella Perämerellä.					

EU:n yhteisestä kalastuspolitiikasta annetun perusasetuksen 1380/2013 artiklassa 2 olevan tavoitteen mukaan kalakantoja tulisi hyödyntää kestävästi enimmäistuoton MSY:n (Maximum Sustainable Yield) mukaisesti vuoteen 2015 mennessä ja asteittain viimeistään vuoteen 2020 mennessä kaikkien kalakantojen osalta.

MSY määritellään ICES:n suosituksissa kalakannan kutukannan sekä kalakannan kalastuskuolevuuden perusteella. Kalakannan katsotaan olevan MSY –tilassa, kun kutukanta on määriteltyä kokoa suurempi ja kalastuskuolevuus määriteltyä tasoa pienempi. ICES määrittelee lohikantojen MSY tilaa vaelluspoikastuotannon perusteella.

Komissio on uutena elementtinä ehdottanut, että silakan kohdennettu kalastus kielletäisiin Pohjanlahdella sekä Itämeren pääaltaalla ja Suomenlahdella. Tämän vuoksi niille vahvistettaisiin sivusaalis-TAC:t, joiden määrä on ehdotuksessa jätetty auki, kunnes silakan sivusaaliista kilohailin ja muussa kalastuksessa saadaan ICES:ltä pyydetyt lisätiedot.

Komissio on toiminut samalla tavalla punakampelan TAC:n määrän osalta, jotta ensin saadaan lisätietoa sen pyynnin sivusaaliina saatavan turskan määrästä.

Komissio katsoo, että koska Pohjanlahden silakan kutukanta voi yli 5 %:n todennäköisyydellä laskea alle Blim viitearvon vuonna 2025 myös siinä tapauksessa, että vuonna 2024 saalis olisi nolla tonnia, sen kohdennettu kalastus tulee kieltää. Tämä johtopäätös perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 2016/1139 4 artiklan 6 kohtaan. Komissio ei kuitenkaan ole ottanut huomioon, että ICES:n tieteellinen neuvo suosittelee kohdennetun kalastuksen jatkamista 21-39 prosentilla pienennetyn TAC:n perusteella. Näissä vaihtoehdoissa on 74 – 79 prosentin todennäköisyys sille, että kutukanta pysyy Blim arvoa suurempana. Tämä noudattaisi em. asetuksen artiklan 4(3) pääsääntöä tieteellisen neuvon käytöstä sekä artiklaa 5 suojaustoimenpiteistä. Komissio ei myöskään ole huomionnut sitä, että Luken mukaan Pohjanlahden silakan kuntokerroin on syksystä 2022 parantunut, mikä jo ensi vuoden kanta-arviossa voi nostaa kutukannan koon yli Btrigger tavoitearvon. Näin ehdotettu kalastuskielto olisi suhteettomuuden lisäksi täysin turha.

Itämeren pääaltaan ja Suomenlahden silakan osalta komissio on toiminut samalla tavalla kuin Pohjanlahden silakan osalta. Tämän silakkakannan kutukanta on kuitenkin jo Blim arvon alapuolella, eli Pohjanlahden silakkakantaa heikommassa tilassa. Myös sen osalta ICES suosittelee kohdennetun kalastuksen jatkamista 35-50 prosentilla pienennetyn TAC:n perusteella. Näissä vaihtoehtoissa on 69 – 71 prosentin todennäköisyys sille, että kutukanta pysyy Blim arvoa suurempana.

Komission ehdotus ei siten ota asianmukaisesti huomioon kv. merentutkimusneuvoston (ICES) tieteellistä neuvoa, jonka mukaan silakan kalastusta voitaisiin jatkaa sekä Pohjanlahdella että Itämeren pääaltaalla. Se ei ota huomioon myöskään ehdotuksen sosioekonomisia vaikutuksia. Silakka on selkeästi merialueen taloudellisesti merkittävin kalalaji ja tärkeä myös huoltovarmuuden kannalta.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen TAC ja Suomenlahden lohen TAC kattavat molemmat useita lohikantoja, joiden tila vaihtelee suuresti. Vahvimmat lohikannat ovat Perämeren suuret lohikannat, jotka poikastuotannon perusteella ovat MSY tilassa tai lähellä sitä. Tornionjoen lohikanta arvioidaan olevan MSY tilassa. Pohjanlahdella on myös eräitä heikommassa tilassa olevia lohikantoja kuten Ljunganin kanta, mutta Itämeren pääaltaan lohikannat ovat erityisen heikossa tilassa.

ICES tuo neuvossaan esille, että sekakantakalastus on uhka heikoille lohikannoille. ICES toteaa, että MSY lähestymistavan perusteella niillä merialueilla, joilla esiintyy eri kantojen lohia, lohta ei pitäisi kalastaa (kaupallisesti tai vapaa-ajankalastuksena) vuonna 2024. ICES kuitenkin esittää, että Perämeren rannikkoalueilla lohta voisi kalastaa touko-elokuun aikana enintään 60 000 kpl. Lisäksi ICES esittää, että niissä joissa, joiden lohikanta on heikossa tilassa, luonnonlohia ei pitäisi pyytää. Suositus koskee lähes kaikkia Itämeren pääaltaaseen laskevia lohijokia sekä Selkämerelle laskevaa Ljungan-jokea.

ICES on laskenut todennäköisyyksiä eri lohikantojen vaelluspoikastuotannolle vuoden 2024 kalastuksen eri skenaarioiden perusteella. Ljungan joen lohikanta arvioidaan ainoana ja ensimmäistä kertaa Pohjanlahden 15 luonnonlohikannan joukosta olevan Rlim viitearvon (alle 50 prosentin todennäköisyys saavuttaa lohikannan arvioitua vaelluspoikastuotantoa yhdessä sukupolvessa) alapuolelle kaikissa skenaarioissa. Tämä johtuu siitä, että Ljungan joen lohikanta on kärsinyt tautiepidemiasta ja alhaisesta poikastuotannosta. ICES toteaa lisäksi, että arvioon Ljunganin lohikannan tilasta liittyy epävarmuutta. Tämä johtunee poikasten määrään liittyviin arviointivaikeuksiin. Tiedot tältä kesältä antavat ymmärtää, että lohen nousu Ljungan jokeen ja vaelluspoikasten määrä oli aiempaa suurempi, joka saattaa indikoida kannan parempaa tilaa.

ICES:n skenaarioiden perusteella Ljungan joen lohikanta ei saavuta Rlim viitearvoa vuoteen 2028 mennessä vaikka kaikki lohenkalastus merellä kiellettäisiin, Perämeri mukaan lukien. ICES perustelee neuvoaan sallia lohenkalastusta vain Perämerellä sillä, että Ljunganin lohia ei esiinny Perämeren lohisaaliissa. ICES:n lohityöryhmän raportista käy kuitenkin ilmi, että Ljunganin lohia ei myöskään ole havaittu 2 097 lohen saalisnäytteissä, joita vuosina 2017 – 2020 on Luken toimesta otettu Suomen kalastuksesta Ahvenanmerellä ja Selkämerellä. Tämä on ristiriidassa ICES:n antaman neuvon kanssa siitä, että lohenkalastusta ei tulisi sallia Suomen puolella osa-alueilla 29N ja 30, eli pohjoisella Itämerellä, Saaristomerellä, Ahvenanmerellä, Selkämerellä ja Merenkurkussa.

Ljunganin joesta ja sen edustalta on voinut saada lohia saaliiksi vielä vuosina 2020 – 2022. Lohikannan suojelun kannalta ensisijainen toimenpide olisi säädellä tätä kalastusta rajoituksin ja kielloin.

ICES tuo neuvossaan esiin huolen siitä, että neuvoston asetuksella hyväksytty poikkeaminen, jonka nojalla vetouistelussa saadaan pääaltaalla ja Pohjanlahdella ottaa saaliiksi yksi rasvaeväleikattu lohi päivässä, aiheuttaa ICES:n arvion mukaan noin 4 000 – 5 000

luonnonlohen kuolevuuden, koska kaikki lohet eivät selviä vapautuksesta. ICES toteaa, että lisätoimia (esim. kiellettyjä alueita tai ajallisia kalastuskieltoja) vetouistelun luonnonlohiin kohdistuvien vaikutusten vähentämiseksi olisi tarpeen ottaa käyttöön. Suomenlahden villit lohikannat (Viron lohijoet Keila, Vasalemma ja Kunda) ovat poikastuotannon perusteella osoittaneet merkittävää elpymistä. Keila ja Kunda ovat poikastuotannon perusteella saavuttaneet MSY-tilan.

ICES toteaa lisäksi, että lohenkalastus Suomenlahdella tulisi kohdentaa istutettuun loheen ja että istutettavien lohien rasvaeväleikkausta tulisi jatkaa. Venäjän puolella olevassa Luga joessa luonnonlohia ei tulisi ottaa saaliiksi.

Lohen nousu Tornion- ja Simojokeen oli vuonna 2023 heikkoa. Myös saaliit rannikkokalastuksessa ja joissa olivat pienet. Tämän vuoksi on varovaisuusperiaatteen mukaisesti tarpeen ryhtyä toimiin kannan tukemiseksi. Itämeren kalastuskiintiöihin liittyen asianmukainen toimenpide olisi tieteellisen neuvon ja komission ehdottamaa TAC:ia pienemmän TAC:n vahvistaminen.

Pohjanlahden silakkakanta on uudella vuosituhannella vähitellen pienentynyt ja on koon osalta ensimmäisen kerran pienentynyt tavoiterajan alapuolelle, mutta on kalastuskuolevuuden osalta edelleen MSY – tilassa. Vuosina 2021 ja 2022 kalojen kunto on heikentynyt ja saaliissa on havaittu laihtuneita yksilöitä erityisesti vuonna 2021. Loppusyksystä 2022 ja talvella 2023 silakoiden kunto on kuitenkin parantunut. Luonnonvarakeskus on käynnistänyt tätä koskevan tutkimustyön.

ICES arvioi, että Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan kutukanta on edelleen tavoitetasoa pienempi (ensimmäistä kertaa myös korjaavia suojatoimenpiteitä edellyttävää kokoa (Blim) pienempi), mutta kalastuskuolevuus on vähentynyt tavoitetasoa pienemmäksi.

Riianlahden silakan kutukanta ylittää merkittävästi tavoitetasonsa ja kalastuskuolevuus alittaa enimmäistasonsa.

Kilohailin kutukanta on tavoitetasoa suurempi ja kalastuskuolevuus noin enimmäistasolla.

ICES:n tiedoista käy ilmi, että itäisen turskan kutukanta on pienentynyt vuodesta 2015 lähtien ja on viimeisten viiden vuoden aikana ollut alle Blim arvon. Kalastuskuolevuus on kuitenkin pienentynyt vähäiseksi. ICES antaa varovaisuusperiaatteeseen perustuvan suosituksen 0 saaliista osa-alueilla 24-32.

Läntisen turskakannan tila on hieman kohentunut, mutta edelleenkin sen koko ja kalastuskuolevuus eivät ole MSY tavoitetasoissa. Vuoden 2023 vuosiluokka arvioidaan aiempia suuremmaksi.

Meritaimenen osalta EU:ssa ei tehdä päätöksiä TAC:sta. Itämerellä on satoja meritaimenkantoja, jotka vaeltavat rannikkojen lähivesillä. Tämän takia meritaimenkannat eivät muodosta yhteistä kalavaraa, jonka kattava sääteleminen EU:n vahvistamalla TAC:lla olisi tarkoituksenmukainen hoitotoimenpide. ICES toteaa meritaimenta koskevassa neuvossaan, että meritaimeneen kohdistuvaa kalastusta tulisi vähentää luonnonvaraisten meritaimenkantojen suojelemiseksi. Lisäksi on tarpeen kunnostaa meritaimenen elinympäristöjä ja poistaa vaellusesteitä. Suomessa luonnonvaraiset meritaimenet ovat merialueilla rauhoitettuja. Saaliiksi saa kaikessa kalastuksessa ottaa vain eväleikat-
tuja (= istutettuja) meritaimenia.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 43 artiklan 3 kohta. Neuvosto päättää ehdotuksesta määräenemmistöllä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

SEUT 43 artiklan 3 kohdan mukaan neuvostolla on toimivalta päättää kalastusmahdollisuuksista.

Kansallinen valmistelu

Kalastusjaosto 5.6.2023, 15.6.2023 ja 8.9.2023

Eduskuntakäsittely

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Neuvoston vahvistamat TAC:t ja kalastuskiintiöt eivät pääsääntöisesti vaikuta kansalliseen lainsäädäntöön.

Kalastuselinkeinon ohjaus kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain 1144/1991 mukaan Ahvenanmaan toimivaltaan. Ahvenanmaan maakunnan hallituksella on edustaja kalastusjaostossa. Ahvenanmaan maakunnan hallitus tukee 13.9.2023 antamassaan lausunnossa edellä esitettyjä Suomen kannanottoja.

Taloudelliset vaikutukset

Komission ehdotuksen toteutuminen aiheuttaisi merkittäviä suoria taloudellisia ja muita sosioekonomisia menetyksiä. Silakkasaaliin määrä oli vuonna 2022 n. 68 miljoonaa kiloa ja arvo kalastajahinnoin 15 miljoonaa euroa. Saalistilaston mukaan silakkaa kalastaneita kaupallisia kalastajia (voi olla yksityinen henkilö tai yritys) oli 235 vuonna 2022. Kalatalouden toimialakatsauksen mukaan vuonna 2021 merialueella toimi 29 troolikalastusyrittystä, joiden henkilöstömäärä oli 82.

Vuonna 2021 silakasta ja kilohailista käytettiin noin neljännes elintarvikkeeksi. Loput käytettiin pääosin kalajauhoksi, turkiseläinten rehuksi tai pakasteena kalojen rehuksi. Hieman vajaa puolet silakasta ja kilohailista meni kotimarkkinoille ja muu vietiin. Silakan arvosta kolmannes saatiin elintarvikekalasta ja runsas puolet arvosta kotimarkkinoilta.

Turkistalouden kysyntä on viime vuodet ollut laskussa. Arvion mukaan aiemmin käytettiin normaalisti 40-60 miljoonaa kiloa, viime vuosina kysyntä on vähentynyt 10-30 miljoonaan kiloon ja vuoden 2023 kysynnän arvioidaan jäävän reilusti alle 10 miljoonaan kiloon, ehkä 4-6 miljoonaan kiloon. Kalajauhon kysyntä on ollut kasvussa. Kalajauhosta tehdään kalanrehua ja silakka jalostuu niin kasvatetuksi lohikalaksi ruokaketjussa. Suomalaisien kalastajien silakkaa myydään kotimaan, Viron ja Tanskan kalajauhotehtaille. Suomeen on juuri perustettu uusi kalajauhotehdas, joka voi valmistaa elintarvikkeisiinkin kelpaavaa kalajauhoa.

Suomessa on kymmenen merkittävää yritystä, jotka jalostavat silakkaa elintarvikkeiksi tai kalajauhoksi. Kalajauhotehtaita on kaksi, ja kahdeksan yritystä pakastaa, perkaa, fileoi tai jatkojalostaa isompia määriä silakkaa. Niiden silakasta saatu liikevaihto on tilinpäätösten, yrittäjien ilmoitusten ja muun käytettävissä olevan tiedon mukaan tehdyn arvion mukaan 50-60 miljoonaa euroa ja silakka työllistää näissä yrityksissä noin 100 henkilöä vuodessa.

Silakkaa pakastetaan runsaasti vientiin. Kalan ulkomaan kauppatilaston mukaan vuonna

2022 pakastettua silakkaa vietiin yli 32 miljoonaa kiloa ja sen vientiarvo oli 12 miljoonaa euroa. Pääosa viennistä menee suoraan elintarvikkeeksi Itä-Eurooppaan. Suomesta vietiin myös kalajauhoa yli 4,6 miljoonaa kiloa ja sen arvo oli 8,7 miljoonaa euroa. Silakan vienti pienentää kalan kauppataseen vajetta.

Kalarehuteollisuus joutuisi kalastuskiellon seurauksena hankkimaan kalajauhon ulkomailta. Itämerirehun valmistus loppuisi, jos kalastus kiellettäisiin. Pitkään rakennetun Itämerirehun kalankasvatusta tukeva brändi heikkenisi.

Silakkaan liittyen on myös tehty runsas 40 miljoonan investoinnit kalastukseen, jalostukseen ja kalasatamiin. Investointien tuotto tyrehtyisi, rahoituskulut juoksisivat ja korot ovat korkeat. Rahoituskulujen lisäksi yrityksillä on toiminnan seisoessa paljon kiinteitä kuluja, kuten esimerkiksi vuokrat, joista on mahdotonta tai vaikea päästä eroon. Monille tulee taloudellisesti hyvin vaikea tilanne, koska sekä kalastajilla että jalostajilla on hyvin vaikeat lähivuodet takanaan.

Silakkatuotteet tuottavat liikevaihtoa myös vähittäiskaupassa, mutta sen arvoa ei ole tässä yhteydessä arvioitu. Kuluttajilta poistuisi kalastuskiellon seurauksena tärkein edullinen kotimainen kalavaihtoehto.

Lohenkalastuksen kieltäminen osa-alueilla 29N ja 30, eli pohjoisella Itämerellä, Saaristomerellä, Ahvenanmerellä, Selkämerellä ja Merenkurkussa aiheuttaisi huomattavia menetyksiä suomalaisille kaupallisille kalastajille, koska tällä alueella saatiin vuonna 2022 noin 6 000 lohta, eli noin 35 prosenttia Suomen saaliista Pohjanlahden lohikiintiöstä. Vuonna 2021 vastaavat luvut olivat noin 7 000 lohta ja noin 32 prosenttia. Vuoden 2022 osalta menetetty tuottaja-arvo Luken tilaston mukaan olisi noin 400 000 euroa. Lohen kalastajia oli ICES-alueilla 29N ja 30 yhteensä 63. Heistä 42 sai lohta yli 100 kiloa ja 16 yli 1000 kiloa.

Lohi on usealle rannikon kaupalliselle kalastajalle keskeinen saalislaji, joka toimii tärkeänä perustana muullekin kalastukselle. Lohen kalastusmahdollisuuksien poistuminen olisi vaikeaa korvata muiden lajien kalastusta lisäämällä, joten vähenemä aiheuttaisi merkittäviä taloudellisia menetyksiä ja heikentäisi edelleen rannikkokalastuksen toimintaedellytyksiä ja uusien kalastajien tuloa alalle sekä kotimaisen kalan tarjontaa. Kielto kattaisi koko Ahvenanmaan lohenkalastuksen.

Lohen vapaa-ajankalastuksessa sai kuluvana vuonna ottaa saaliiksi sekä luonnonlohia että eväleikattuja istutettuja lohia Suomen merialueella (rajoitukset eivät koske Suomenlahtea) neljän merimailin sisäpuolella touko-elokuussa. Eväleikattuja lohia (1 lohi päivässä kalastajaa kohden) saa ottaa saaliiksi vetouistelukalastuksessa neljän merimailin ulkopuolella koko vuoden ja neljän merimailin sisäpuolella syys-huhtikuussa. Luonnonlohet tulee vapauttaa tässä kalastuksessa. Merellä olevista pyyntikokoisista lohista voidaan karkeasti arvioida, että noin kolmasosa on eväleikattuja istutettuja lohia.

Komission ehdotuksen mukainen kieltäminen rajoittaisi vuonna 2024 pääosan lohen vapaa-ajan kalastuksesta Suomen merialueilla, joka valtaosiltaan koostuu vetouistelusta Ahvenanmerellä ja Selkämerellä. Niillä alueilla luonnonlohi muodostaa tärkeän osan saaliista. Perämerelle jää vain vähäistä vetouisteluun sopivaa merialuetta. Rajoituksella olisi merkittäviä välillisiä vaikutuksia mm. kalastusmatkailuyritysten, kalastusvälineiden, vieheiden sekä matkailu- ja majoituspalveluiden myyntiin Manner-Suomessa ja erityisesti Ahvenanmaalla.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Itämeren jäsenvaltiot ovat BALTFISH:ssa pyrkineet yhteisymmärrykseen tulevan vuoden TAC:sta. Puolan puheenjohtolla pyritään myös vuoden 2024 TAC:sta yhteisymmärrykseen BALTFISH:ssa.

Asiakirjat

COM(2023) 492 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Kalatalousneuvos Risto Lampinen, MMM/LVO, puh. 0295 162458
Neuvotteleva virkamies Orian Bondestam, MMM/LVO, puh. 0295 162494

VAHVA-tunnus

EU/1055/2023

Liitteet**Viite**